
ЕКОЛОГІЯ, ІХТІОЛОГІЯ ТА АКВАКУЛЬТУРА

ECOLOGY, ICHTHYOLOGY AND AQUACULTURE

УДК 635.9/582.581.5

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.120.38>

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНОГО АСОРТИМЕНТУ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ПАРКІВ ТА СКВЕРІВ МІСТА ХЕРСОНА

Боїко Т.О. – к.біол.н., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Боїко П.М. – к.біол.н., доцент кафедри екології та сталого розвитку
імені Ю.В. Пилипенка,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Дворна А.В. – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Території загального користування міста Херсон мають досить одноманітний склад дерев та кущів. Ці об'єкти зеленого господарства створювались у післявоєнний період минулого століття, більшість з них знаходяться у незадовільному стані та потребують часткової реконструкції та оновлення. Оновлений асортимент рослин має відповідати таким критеріям як зимостійкість, посухостійкість, рослини мають бути довговічними та стійкими як до впливу патогенних організмів, так і до впливу поллютантів у повітрі. Запропоновані рослини мають відрізнятися високими декоративними якостями та гіпоалергенними властивостями. Ми пропонуємо асортимент рослин, який включає дерева (33 види), кущі (14 видів) та ліани (3 види). Переважна кількість запропонованих видів – листопадні породи (42 види, 84% від загальної кількості видів), і лише 8 видів вічнозелених рослин (16%). Переважна більшість запропонованих покритонасінних та голонасінних видів є посухостійкими, зимостійкими та стійкими до забруднювачів атмосферного повітря. Стійкими до ураження виявились види родів *Spiraea* та *Forsythia*, *Acer monspessulanum* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Gymnocladus dioicus* (L.) C. Koch., *Quercus rubra* L., *Ginkgo biloba* L., *Platycladus orientalis* (L.) Franco, *Mahonia aquifolium* (Pursh.) Nutt., *Tilia platyphyllos* Scop., *Sophora japonica* L. Інші види потребують догляду, регулярного застосування прийомів агротехніки для підвищення їх стійкості до патогенних організмів. Серед запропонованих видів низка є довговічними (*Ginkgo biloba* L., *Fraxinus excelsior* L., *Fraxinus americana* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Gymnocladus dioicus* (L.) C. Koch., *Picea pungens* Engelm., *Platycladus orientalis* (L.) Franco, *Quercus robur* L., *Quercus rubra* L., *Ulmus laevis* Pall., *Tilia platyphyllos* Scop.) та відносно довговічними (*Acer monspessulanum* L., *Acer saccharinum* L., *Acer saccharophorum* K.Koch., *Aesculus pavia* L., *Tilia cordata* Mill., *Populus alba* L.).

Ключові слова: озеленення урбанізованих територій, зимостійкість, посухостійкість, довговічність, деревні породи

Boiko T.O., Boiko P.M., Dvorna A.V. Proposals for renewing the assortment of woody plants in parks and public gardens of Kherson

Public areas of the city of Kherson have a fairly uniform composition of trees and shrubs. These green facilities were created in the postwar period of the last century. Most of them are in poor condition and require reconstruction and partial upgrades. The updated range of plants must meet such criteria as winter hardiness, drought resistance, plants must be durable and resistant to both pathogens and pollutants in the air. The proposed plants have different high decorative qualities and hypoallergenic properties. We offer a range of plants that includes

trees (33 species), shrubs (14 species) and lianas (3 species). Most of the proposed species are deciduous species (42 species, 84% of species), and only 8 species are evergreen plants (16%). The vast majority of the proposed angiosperms and gymnosperms are drought-resistant, winter-hardy and resistant to air pollutants. Species of *Spiraea* & *Forsythia*, *Acer monspessulanum* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Gymnocladus dioicus* (L.) C. Koch., *Quercus rubra* L., *Ginkgo biloba* L., *Platycladus orientalis* (L.) Franco, *Mahonia aquifolium* (Pursh.) Nutt., *Tilia platyphyllos* Scop., *Sophora japonica* L. proved to be resistant to infestation. Other species need care, regular use of agricultural techniques to increase their resistance to pathogens. Among the proposed species are a number of durable (*Ginkgo biloba* L., *Fraxinus excelsior* L., *Fraxinus americana* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Gymnocladus dioicus* (L.) C. Koch., *Picea pungens* Engelm., *Platycladus orientalis* (L.) Franco, *Quercus robur* L., *Quercus rubra* L., *Ulmus laevis* Pall., *Tilia platyphyllos* Scop.) and relatively durable (*Acer monspessulanum* L., *Acer saccharinum* L., *Acer saccharophorum* K.Koch., *Aesculus pavia* L., *Tilia cordata* Mill., *Populus alba* L.). We offer to spread as much as possible plants that combine decorative qualities with resistance to urban conditions: *Acer saccharinum*, *Acer monspessulanum*, *Berberis thunbergii* DC., *Ephedra equisetina*, *Ginkgo biloba*, *Koelreuteria bipinnata*, *Lonicera tatarica* L., *Malus niedzwedzkyana*, *Juniperus sabina* L., *Juniperus communis* L., *Spiraea japonica*, *Sophora japonica*, *Syringa josikaea*, *Syringa persica*, *Quercus rubra*, *Quercus borealis*, *Xanthoceras sorbifolium*.

Key words: landscaping of urban areas, winter hardiness, drought resistance, durability, trees, shrubs

Постановка проблеми. Сучасні умови міста характеризуються зростаючою роллю антропогенних чинників. Задля зменшення їхнього негативного впливу на довкілля та здоров'я людини в місті створені зелені насадження різного функціонального призначення. Деревні рослини парків, скверів та бульварів міста виконують низку функцій: санітарно-гігієнічну, екологічну, іонізуючу, фітомеліоративну та естетичну. Оскільки ці об'єкти зеленого господарства створювались у післявоєнний період минулого століття, більшість із них знаходиться в незадовільному стані та потребує часткової реконструкції та оновлення [1–3]. Оновлений асортимент рослин має відповідати таким критеріям, як зимостійкість і посухостійкість. Рослини мають бути довговічними та стійкими до впливу як патогенних організмів, так і поллютантів у повітрі. Запропоновані рослини мають відрізнятися високими декоративними якостями та гіпоалергенними властивостями.

Згідно з аналізом літературних джерел і власних спостережень, в умовах Херсона добре адаптувались як місцеві деревні породи, так і інтродуценти. Однак частина видів, термін експлуатації яких вже добігає кінця (такі види, як *Robinia pseudoacacia* L., *Populus italica* (Du Roi) Moench, *Gleditsia triacanthos* L.), потребують заміни новими, більш декоративними та довговічними видами. Крім того, бажано враховувати й сезонний аспект міста. Задля забезпечення привабливості зелених зон в осінньо-зимовий період необхідно збільшити частку вічнозелених видів.

Асортимент деревних декоративних рослин ділиться на основний, додатковий та обмежений. Основу об'єктів загального користування мають становити види з основного асортименту (близько 70%). Це мають бути види, добре адаптовані до місцевих рослинно-кліматичних умов. Перевага віддається деревам першої величини та великим кущам, які зможуть ефективно виконувати екологічну та архітектурно-планувальну функції [4].

Матеріали та методи дослідження. Об'єктами дослідження стали рекреаційні насадження загального користування міста Херсон. Камеральну обробку та гербаризацію зразків рослин виконували за загальноприйнятою методикою ботанічних досліджень, визначення видів проводили за довідковою літературою [5], видові назви рослин узгоджені з довідниками [6; 7].

Оцінку зимостійкості деревних видів проводили за 5-ти бальною шкалою, запропонованою М.А. Кохно та О.М. Курдюком [8]: 1) відсутність зимостійкості:

рослина вимерзає та гине; 2) рослина обмерзає до кореневої шийки, але відновлюється; 3) вимерзає більшість однорічних пагонів; 4) частково вимерзають однорічні пагони; 5) цілком виражена зимостійкість.

У польових умовах посухостійкість оцінювали за 5-бальною шкалою А.Я. Огороднікова [9], де: 1) рослини не посухостійкі: ріст пригнічений, усихають листки і пагони, потім масове усихання багаторічних гілок і загибель більшості або всіх рослин; 2) рослини слабо посухостійкі: ріст дуже слабкий, масове в'янення та опіки листя, в'янення верхівок пагонів, масова суха вершинність; 3) рослини середньої посухостійкості: ріст слабкий, частково пошкоджується листя, передчасний листопад; 4) рослини посухостійкі: пошкодження надземних органів слабкі або відсутні, однак можливе передчасне опадання частини листя; 5) рослини високо посухостійкі: ознаки впливу посухи непомітні, можлива тимчасова втрата тургору листками.

Стійкість до атмосферних забруднювачів розглядали за 3-бальною шкалою Н.В. Гетко: 3) малостійкі види; 2) відносно стійкі; 1) стійкі [10].

Стійкість до шкідників та хвороб визначали за 5-бальною шкалою Б.Л. Козловського зі співавторами [11].

Результати дослідження. Ревізія породного складу та фітосанітарного стану парків і скверів Херсона виявила низку проблем. Території загального користування міста Херсон мають досить одноманітний склад дерев і кущів. Основою паркових насаджень є види родів *Acer L.*, *Populus L.*, *Fraxinus L.*, а також *Robinia pseudoacacia L.*, *Gleditsia triacanthos L.*, *Catalpa speciosa* (Warder ex Barney) Warder ex Engelm., *Platanus orientalis L.*, *Platyclusus orientalis* (L.) Franco, *Ulmus laevis* Pall, *Sophora japonica L.*, *Tilia cordata* Mill. тощо [12; 13].

Створення довговічних високо декоративних композицій потребує поєднання рослин різних життєвих форм [14]. Тому пропонується асортимент містить як дерева (33 види), кущі (14 видів), так і ліани (3 види) (табл. 1). Переважна кількість запропонованих видів – листопадні породи (42 види, 84% від загальної кількості видів), а також вічнозелені рослини – 8 видів (16%).

Таблиця 1

Еколого-біологічні показники деревних рослин основного асортименту об'єктів озеленення міста Херсон

№ п/п	Вид	Життєва форма	Зимостійкість	Посухостійкість	Стійкість до хвороб та шкідників	Стійкість до атмوسف. забруднювачів
1	2	3	4	5	6	7
Pinophyta						
1	<i>Ginkgo biloba L.</i>	Д	5	4	5	1
2	<i>Juniperus sabina L.</i>	К	5	4	3	1
3	<i>Juniperus communis L.</i>	К	4	3	4	1
4	<i>Juniperus virginiana L.</i>	Д	5	3	4	1
5	<i>Picea pungens Engelm.</i>	Д	5	3	4	2

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
6	<i>Picea pungens</i> Engelm. f. <i>glauca</i> Reg.	Д	5	3	4	2
7	<i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	Д	5	4	5	1
8	<i>Thuja occidentalis</i> L.	Д	5	3	3	2
<i>Magnoliophyta</i>						
9	<i>Acer monspessulanum</i> L.	Д	5	5	5	1
10	<i>Acer saccharinum</i> L.	Д	5	4	5	2
11	<i>Acer saccharophorum</i> K.Koch	Д	5	4	5	1
12	<i>Acer tataricum</i> L.	Д	5	4	5	1
13	<i>Aesculus pavia</i> L.	Д	5	4	4	1
14	<i>Berberis vulgaris</i> L.	К	5	4	5	1
15	<i>Berberis thunbergii</i> DC.	К	5	3	5	1
16	<i>Betula pendula</i> Roth.	Д	5	4	4	1
17	<i>Buxus sempervirens</i> L.	К	5	4	3	1
18	<i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald.	К	5	5	5	1
19	<i>Forsythia viridissima</i> Lindl.	К	5	4	5	1
20	<i>Fraxinus americana</i> L.	Д	4	4	4	1
21	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	Д	4	4	4	1
22	<i>Fraxinus lanceolata</i> Borkh.	Д	4	4	4	1
23	<i>Gleditsia triacanthos</i> L.	Д	5	5	5	1
24	<i>Gymnocladus dioica</i> (L.) C. Koch.	Д	5	4	5	1
25	<i>Juglans regia</i> L.	Д	3	4	3	1
26	<i>Lonicera caprifolium</i> L.	Л	5	4	4	1
27	<i>Lonicera tatarica</i> L.	К	5	4	4	1
28	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh.) Nutt.	К	5	5	5	1
29	<i>Morus alba</i> L.	Д	5	5	4	1
30	<i>Padus avium</i> Mill.	Д	5	4	4	1
31	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch.	Л	5	5	4	1
32	<i>Parthenocissus tricuspidata</i> (Siebold & Zucc.) Planch.	Л	5	5	4	1
33	<i>Platanus orientalis</i> L.	Д	5	4	4	1
34	<i>Platanus occidentalis</i> L.	Д	5	4	4	1
35	<i>Populus alba</i> L.	Д	5	5	4	1
36	<i>Populus simonii</i> Carriere	Д	4	3	4	1
37	<i>Quercus robur</i> L.	Д	5	5	4	1
38	<i>Quercus rubra</i> L.	Д	5	4	5	1
39	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Д	4	4	4	1
40	<i>Salix alba</i> L.	Д	5	2	4	1
41	<i>Sambucus nigra</i> L.	К	5	3	4	1
42	<i>Sophora japonica</i> L.	Д	5	5	5	1
43	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	Д	4	4	5	1
44	<i>Spiraea vanhouttei</i> Zab.	К	5	5	5	1
45	<i>Spiraea media</i> Schmidt	К	5	5	5	1
46	<i>Spiraea japonica</i> L.	К	5	5	5	1
47	<i>Syringa vulgaris</i> L.	К	5	5	4	1
48	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Д	5	5	5	1
49	<i>Tilia cordata</i> Mill.	Д	5	5	4	2
50	<i>Ulmus laevis</i> Pall.	Д	5	5	4	1

Примітки: Д – дерево, К – кущ, Л – ліана

На нашу думку, слід збільшити частку вічнозелених рослин у рекреаційно-озеленювальних об'єктах. Їхні крони створюють декоративний ефект насаджень, що особливо важливо в осінньо-зимовий період. Вічнозелені голонасінні дерева можна формувати як в монокультурні насадження, так і в полікультурні, поєднуючи вічнозелені та листопадні рослини.

Нами проаналізовано низку еколого-біологічних показників деревних рослин, які враховуються під час вирощуванні рослин в умовах аридного клімату. В якості рослин основного асортименту нами запропоновані види, які поєднують такі важливі властивості, як посухостійкість, зимостійкість, стійкість до хвороб і шкідників, а також стійкість до забруднюючих речовин в атмосфері.

Одним із важливих показників є посухостійкість рослин. Аналіз показав, що більшість запропонованих покритонасінних видів є посухостійкими або високо посухостійкими. Серед запропонованих голонасінних рослин є види середньо посухостійкі: *Juniperus communis*, *J. virginiana*, *Picea pungens*, *Picea pungens* Engelm. f. *glauca*, *Thuja occidentalis*. В посушливі роки в цих видів засихають окремі гілки.

Важливою адаптивною рисою рослин основного асортименту є зимостійкість. Запропоновані дерева та кущі мають 4-5 балів зимостійкості за шкалою М.А. Кохна та О.М. Курдюка. Лише у *Juglans regia* в окремі роки підмерзають однорічні пагони, що значно зменшує його декоративність у міських насадженнях.

На довговічність і декоративність рослин впливає їхня стійкість до хвороб та шкідників. Останнім часом міграції та недотримання карантинних вимог вплинули на поширення агресивних інвазійних видів патогенів. Аналіз видів за шкалою Б.Л. Козловського зі співавторами показав, що лише невеликий спектр деревних порід є стійким до ураження. Ними виявились види родів *Spiraea* та *Forsythia*, *Acer monspessulanum*, *Gleditsia triacanthos*, *Gymnocladus dioicus*, *Quercus rubra*, *Ginkgo biloba*, *Platycladus orientalis*, *Mahonia aquifolium*, *Tilia platyphyllos*, *Sophora japonica*. За даними літературних джерел, ці види також характеризуються як стійкі.

Aesculus hippocastanum, який у 100% насаджень уражається каштановою міллю, ми пропонуємо поступово замінити стійким до цього шкідника *Aesculus pavia*.

Більшість видів потребують догляду, регулярного застосування прийомів агротехніки задля підвищення їхньої стійкості до патогенних організмів.

Аналіз стійкості деревних рослин до забруднювачів атмосферного повітря показав, що більшість із запропонованих видів є стійкими до цього фактору в умовах Херсона. Однак такі види, як *Acer saccharinum* та *Tilia cordata* часто мають опіки листя, через що дерева втрачають декоративність і можуть передчасно скидати листя [15]. *Picea pungens*, *Picea pungens* f. *glauca* та *Thuja occidentalis* також часто мають опіки хвої через забруднення повітря.

Серед запропонованих видів низка є довговічними, які в сенільну стадію вступають у віці 50 і більше років: *Ginkgo biloba*, *Fraxinus excelsior*, *Fraxinus americana*, *Gleditsia triacanthos*, *Gymnocladus dioicus*, *Picea pungens*, *Platycladus orientalis*, *Quercus robur*, *Quercus rubra*, *Ulmus pumila*, *Tilia platyphylla*. Відносно довговічні види *Acer monspessulanum*, *Acer saccharinum*, *Acer saccharophorum*, *Aesculus pavia*, *Tilia cordata*, *Populus alba* вступають в сенільну стадію у віці 30–50 років. Інші види є недовговічними, що вступають у сенільну стадію до 30 років.

До основного асортименту ми також пропонуємо включити види, наведені в різних «Червоних списках»: *Quercus robur* (ЧС Херсонської області), *Aesculus hippocastanum*, *Juglans regia*, *Platanus orientalis*, *Thuja occidentalis* (ЧС МСОП) [16; 17], *Forsythia europaea* (ЄЧС) [18].

Висновки та пропозиції. Розширення біологічного різноманіття основного асортименту деревних порід парків та скверів Херсона сприятиме покращенню естетичних, санітарно-гігієнічних та екологічних функцій цих насаджень. Нами запропоновано збільшити частку вічнозелених рослин задля формування ефектного сезонного аспекту, а також максимально поєднати рослини різних життєвих форм: дерева (33 види), кущі (14 видів), ліани (3 види), серед яких листопадні породи (42 види, 84% від загальної кількості видів), вічнозелених рослин – 82 видів (16%). Запропоновані види проаналізовано та підбрано за такими еколого-біологічними властивостями, як зимостійкість, посухостійкість, стійкість до хвороб і шкідників, стійкість до забруднювачів атмосферного повітря та їхня довговічність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Boiko T., Boiko P., Dementieva O. An analysis of the current state of dendrological objects protected by the city of Kherson. 19-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2019. 2019. ISSUE: 6.2. P. 343–348. DOI: <https://doi.org/10.5593/sgem2019/6.2>
2. Скок С.В., Стратічук Н.В. Науково-методичні аспекти оцінки сталого розвитку міських екосистем. *Екологічні науки* : науково-практичний журнал. Київ : ДЕА, 2020. № 1(28). С. 367–378.
3. Boiko T., Dementieva O., Omelianova V., Strelchuk L. Ornamental woody plants assortment expansion in landscaping the cities of Southern Ukraine. *20-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2020*. 2020. P. 595–602.
4. Козловский Б.Л., Куропятников М.В., Федоринова О.И. Основной и дополнительный ассортимент древесных растений для зеленого строительства на Юго-Западе Ростовской области. *ИВД*. 2013. № 2 (25). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnoy-i-dopolnitelnyy-assortiment-drevesnyh-rasteniy-dlya-zelenogo-stroitelstva-na-yugo-zapade-rostovskoy-oblasti>.
5. Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. Определитель высших растений Украины. 2 изд. Киев : Фитосоцицентр, 1999. 548 с.
6. Кохно М.А. Каталог дендрофлоры Украины. Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 72 с.
7. Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist; ed. S.L. Mosyakin. Kiev : M.G. Kholodny Inst. of Botany, 1999. 345 с.
8. Кохно Н.А., Курдюк А.М. Теоретические основы и опыт интродукции растений на Украине. Киев : Наукова думка. 1994. 185 с.
9. Огородников А.Я. Методика визуальной оценки биоэкологических свойств древесных растений в населённых пунктах степной зоны. *Интродукция растений. Ростов-на-Дону* : Изд-во Рост. Ун-та. 1993. С. 50–58.
10. Гетко Н.В. Газоустойчивость и поглотительная способность растений в условиях Белоруссии: автореф. дис. ... канд. биол. наук: 03.00.05 – ботаника. Минск, 1972. 24 с.
11. Козловский Б.Л., Огородников А.Я., Огородникова Т.К., Куропятников М.В., Федоринова О.И. Цветковые древесные растения Ботанического сада Ростовского университета (экология, биология, география). *Ростов-на-Дону*. 2000. 144 с.
12. Бойко Т.О. Таксономічна структура і стан вуличних насаджень міста Херсон. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29, № 8. С. 51–55.
13. Дворна А.В. Аналіз перспективних інтродуцентів для створення насаджень загального призначення міста Херсон. *Студ.наук. роб. Суми*. 2021. 31 с.
14. Омелянова В., Котовська, Ю. Використання реліктових рослин для озеленення територій «Наукові читання імені В. М. Виноградова»: II-га Всеукраїнська науково-практична конференція. 21-22 травня 2020 року. Херсон : 2020. С. 36–38 с.

15. Бойко Т. Фітосанітарний стан зелених насаджень міста Херсон. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. Т. 30, № 4. С. 67–72.

16. The IUCN Red List of Threatened Species. 2012. URL: <http://www.iucnredlist.org>

17. Boiko T., Boiko P., Breus D. Optimization of shelterbelts in the steppe zone of Ukraine in the context of sustainable development. 18-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2018. 2018. Vol. 18. Issue: 3.2. DOI: 10.5593/sgem2018/3.2

18. Европейский Красный список животных и растений, находящихся под угрозой исчезновения во всемирном масштабе. Нью-Йорк : Изд-во ООН, 1992. 167 с.

УДК 502.31:631.147

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.120.39>

ОЦІНКА СИСТЕМИ ОРГАНІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ДИКОРОСЛОЇ ПРОДУКЦІЇ

Василенко О.В. – к.с.-г.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва

Гурський І.М. – к.с.-г.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва

Шевченко Н.О. – к.екон.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва

У цій роботі представлено огляд системи сертифікації дикорослої продукції, яка охоплює різні параметри, поточний сценарій та стратегії упровадження. Основною метою такої органічної сертифікації є офіційне запевнення зацікавлених сторін в тому, що певний об'єкт сертифікації (у цьому випадку – дикоросла флора) повністю відповідає екологічним критеріям, які вказують на наявність поліпшених екологічних характеристик.

Стурбованість тривожною ситуацією щодо стану природних ресурсів дикорослих рослин (лікарських трав, лісових ягід тощо), а також якості сировини привела до ідеї органічної сертифікації задля збереження та управління цими ресурсами.

Основна частина органічних сушених лікарських трав, заморожених і сушених диких ягід (переважно чорниця) на світовому органічному ринку – це продукція дикорослих рослин (близько 13 тисяч тон щорічно). Сертифіковані площі для збору дикорослих органічних трав та ягід у світі складають близько 36 млн. га. Основні країни-експортери цієї продукції – Фінляндія, Замбія, Танзанія. Загалом серед органічних площ у світі площі несільськогосподарського призначення (переважно збір дикорослих видів рослин) складають в середньому 32%.

За даними федерації органічного руху України, нині існує 50 органів іноземної сертифікації, діяльність яких дозволена в Україні. Частка операторів органічного ринку серед переробників сировини та заготівельників органічних дикорослих рослин складає близько 13%.

У цій статті синтезовано всі головні вимоги сертифікуючих органів щодо заготівлі дикорослої сировини, дотримання яких дозволить впевнитися в екологічній якості продукції, сприяти збереженню біологічного різноманіття та ефективному управлінню природними ресурсами нашої країни. Таким чином, удосконалення цього сектору торгівлі й дотримання вимог органічної сертифікації таких товарів дозволить Україні розширити асортимент експортованої органічної продукції, збільшити обсяг експорту та підтримати позитивну динаміку до євроінтеграції.

Ключові слова: органічна продукція, органічна сертифікація, дикоросла продукція, біологічне різноманіття.